

5 בספטמבר 2017

לכבוד
תנ"צ אילת אלישר
היועצת המשפטית
משטרת ישראל
בפקס: 02-5898762

שלום רב,

הנדון: פגיעות בחופש המחאה במחוז מרכז

אנו פונים אלייך בעקבות מקרים שונים שהגיעו לידיעתנו בעניין התנהלות בעייתית ולא חוקית של שוטרים במחוז מרכז בנוגע לרישוי ואישור הפגנות, וכן פיזור לא חוקי של מפגינים והתעמרות בהם. נבקש להבהיר לקציני המחוז ולשוטרי את הוראות דין בכל הנוגע לחופש ההפגנה וחובת המשטרה להגן עליו, והכל כפי שיפורט להלן:

1. בחודשים האחרונים הגיעו אלינו פניות שונות הנוגעות לפגיעה בחופש ההפגנה בתחומי מחוז מרכז של המשטרה. הפניות הגיעו, בין השאר, ביחס להפגנות בנתניה, פתח תקווה וראש העין.
2. כך, למשל, ביום 5.6.2017 התקיימה בראש העין הפגנת הורים וילדים אל מול בניין העירייה, במחאה על צפיפות בכיתות בית הספר היסודי "טל" שבעיר. במהלך ההפגנה הגיעו למקום שוטרים, דרשו מכמה מהמפגינים להציג תעודות מזהות ומאחרים להתלוות עימם לניידת, וכן דרשו להפסיק את השימוש של חלק מהילדים במשרוקיות. כמו כן, מספר שוטרים נכנסו אל ישיבת המועצה וביקשו ממנהיגת המחאה, גב' גי ק', שהשתתפה כנציגת ההורים בישיבה, שתנחה את המפגינים להפסיק את השימוש במשרוקיות ולפזר את ההפגנה. **למותר לציין, כי השימוש במשרוקיות במסגרת המחאה הינו חוקי וההוראה להפסיק את השימוש בהן – אינה חוקית.**
3. בנתניה ביקשה גב' מי' ש' לקיים ביום 31.8.2017 מחאה בנושא זכויות בעלי חיים. בעקבות ניסיון שלילי מהפגנה דומה בהרצליה, בה פוזרו המפגינים בטענה שהם משתמשים במגאפון שלא כחוק, פנתה גב' ש' למעלה מן הצורך לתחנת משטרת נתניה על מנת לקבל רישיון לקיום ההפגנה. על אף שמדובר היה בהפגנה שאיננה מצריכה רישיון, שכן לא תוכננו בה נאומים מדיניים, ומספר המשתתפים בה תוכנן לעמוד סביב השלושים, התנה קצין האג"ם של התחנה, רפ"ק איציק עמיר, את קיומה של ההפגנה בלא פחות מתשעה תנאים, רובם בלתי חוקיים. כך, למשל, נאסר על גב' ש' השימוש במגאפון ונאסר עליה להציג "תמונות בעלי אופיי" (בשיחת טלפון עם התחנה הובהר לגבי ש' שהכוונה בכך היא לתמונות המציגות איברים או דם של בעלי חיים). מכיוון שגב' ש' לא הצליחה להביא לביטול התנאי האוסר

שימוש במגאפון, אותה פעולה שלשם אישורה פנתה לתחנה מלכתחילה, ביטלה גבי' שי את ההפגנה.
גם פה, למותר לציין כי השימוש במגאפון במהלך הפגנה חוקי ואינו טעון רישיון מראש.

4. בערבו של יום רביעי, ה-3.5.2017, התקיימה הפגנה מול ביתו של השר ארזן שבסביון, במחאה על יוזמת השר לחלק קנסות למפגינים שיפרו את הסדר הציבורי בהפגנות. המדובר בהפגנה חד-פעמית שנערכה במקום בנושא זה. בהפגנה השתתפו כחמישה עשר אנשים בלבד. עם הגיעם למקום קיבלו את פניהם מספר ניידות משטרה, והשוטרים פנו אל המפגינים, ביקשו מהם תעודות זהות, ורשמו את פרטיהם ואת פרטי כלי הרכב שלהם. המשטרה חסמה את שביל הגישה לרחוב והנחתה את המפגינים לעבור למקום ממול. המפגינים צייתו להוראות. כשהמפגינים החלו לעשות שימוש במגאפונים, החליטה המשטרה לקנוס אחדים מהם בסכומים גבוהים מאוד. עיון בדו"חות שניתנו למפגינים מעלה שהעילה למתן הקנס היא עבירה על תקנה 7 לתקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש), התשנ"ג-1992. אין לתקנה זו דבר וחצי דבר עם שימוש במגאפון במהלך הפגנה. כל שהיא קובעת הוא שאין להפעיל מגביר קול על מנת לעשות פרסומת למכירה, לאספקת שירותים, להצגה, למתן הודעה או לפרסומת אחרת. מלבד זאת, המפגינים עשו שימוש במגאפון בשעות שמותר להרעיש על פי התקנות. מדובר בפגיעה קשה בזכותם של המפגינים להפגין ובאפקט מצנן על חופש ההפגנה.

5. התנהלות המשטרה במקרים אלה מצביעה על מגמה מטרידה, לפיה לטעמם של שוטרים וקצינים רבים הפגנות הן מטריד שיש לצמצם אותו ככל הניתן. לטעמם של אותם שוטרים וקצינים חובתה של המשטרה איננה להגן על מפגינות ומפגינים ועל חופש ההפגנה שלהם, אלא להצר את צעדיהם ככל הניתן. בין אם התנהלות זאת נובעת ממדיניות או מ"רוח המפקד" השורה בתחנה, ובין שהיא תוצאה של התעלמות מהוראות החוק או מחוסר ידיעה שלהן, התוצאה החמורה היא פגיעה ממשית בחופש המחאה; לא רק בהפגנות המתרחשות ובאישורים המתבקשים בפועל, אלא גם ביחס לתמריץ השלילי המשמעותי לקיומן של הפגנות. שימוש במגאפון, לדוגמה, מותר במסגרת המגבלות שבחוקים ובתקנות. מצב שבו אזרחית המבקשת לארגן הפגנה מרגישה צורך לוודא עם תחנת המשטרה שלא תוגבל זכותה להשתמש במגאפון הוא בעייתי מטבעו, קל וחומר כאשר נאמר לה שהשימוש אסור.

6. תחת שהמשטרה תיתפש כגוף שמסייע במימוש חופש המחאה, היא נתפשת כגוף המגביל אותו. זהו מצב פסול ולא תקין. כידוע, חופש הביטוי וזכות ההפגנה הן זכויות יסוד שמשטרת ישראל מופקדת על הגנתן (בג"ץ 2557/05 מטה הרוב נ' משטרת ישראל, פסקה 16 לפסק דינו של הנשיא (בדימי) ברק (פורסם בנבו, 12.12.2006)). האפקט המצנן שגורמות התעמרות במפגינים והערמת הקשיים ברישוי ואישור הפגנות מהווה הפרה לא רק של החובה החיובית של המשטרה להגן על חופש ההפגנה, אלא גם של החובה השלילית שלא לפגוע בו.

7. לאור האמור, נבקש שדרגי הפיקוד והייעוץ המשפטי במחוז מרכז, וככל הנדרש בכל מחוז אחר, יבהירו לקצינים ולשוטרים את הוראות הדין ואת חובותיה של המשטרה למימוש חופש הביטוי והמחאה, כפי שאלה מעוגנות בפקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971, בנהלי המשטרה ובפסיקת בית המשפט.

בכבוד רב ובברכה,

שרונה אליהו חי, עו"ד